

V zadevi Matko proti Sloveniji

je Evropsko sodišče za človekove pravice (tretja sekcija) na seji senata v sestavi

g. J. HEDIGAN, predsednik,
g. B.M. ZUPANČIČ,
g. C.BIRSAN,
ga. A. GYULUMYAN,
g. V. ZAGREBELSKY,
g. E. MYJER,
g. DAVID THÓR BJÖRGVINSSON,
ga. I. BERRO-LEFEVRE, sodniki,
in g. V. BERGER, vodja sodne pisarne sekcije,

po tajnem posvetovanju 12. oktobra 2006
izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 43393/98) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Evropski komisiji za človekove pravice ("Komisija") na podlagi 25. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ("Konvencija") vložil slovenski državljani, g. Aleksander Matko ("pritožnik"), 22. julija 1998.

2. Slovensko vlado ("Vlado") je zastopal njen zastopnik g. L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Pritožnik je zatrjeval, da je policija z njim grdo ravnala in da preverjanje njegovih navedb ni bilo učinkovito. Skliceval se je na 3. člen Konvencije. Pritoževal se je tudi, da je bil nezakonito priprt, in sicer v nasprotju s 5. členom Konvencije. Nadalje je zatrjeval, da je bil kazenski postopek nepravičen in je trajal predolgo (6. člen Konvencije).

4. Pritožba je bila odstopljena Sodišču 1. novembra 1998, ko je začel veljati Protokol št. 11 Konvencije (drugi odstavek 5. člena Protokola št. 11).

5. Pritožba je bila dodeljena tretji sekciji Sodišča (prvi odstavek 52. člena Poslovnika Sodišča). V okviru te sekcije je bil senat, ki je obravnaval zadevo (prvi odstavek 27. člena Konvencije) v taki sestavi, kot določa prvi odstavek 26. člena Poslovnika.

6. Z odločbo z dne 8. julija 2004 je Sodišče bistvu zadeve dodalo vprašanje glede izčrpanja domačih pravnih sredstev in vprašanje šestmesečnega roka ter izjavilo, da je pritožba delno dopustna.

7. Pritožnik in vlada sta vsak zase dala svoje pripombe na bistvo zadeve (prvi odstavek 59. člena Poslovnika). Senat je po posvetu s strankama odločil, da obravnava bistva zadeve ni potrebna (tretji odstavek 59. člena, v zadnjem delu besedila). Stranki sta druga drugi pisno odgovorili na njune pripombe.

8. Dne 1. novembra 2004 je Sodišče spremenilo sestavo svojih sekcij (prvi odstavek 25. člena). Zadeva je bila odstopljena novi sestavi tretje sekcije (prvi odstavek 52. člena).

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

9. Pritožnik je bil rojen leta 1961 in živi v Slovenj Gradcu.

A. Dogodek

10. Dne 4. in 5. aprila 1995 je specialna enota, ki je bila pod neposrednim nadzorom Ministrstva za notranje zadeve ("MNZ"), v sodelovanju z uslužbenci Uprave za notranje zadeve v Slovenj Gradcu (v nadaljevanju "slovenjegraška policija") izvedla obsežno akcijo zoper dejavnost kriminalne združbe, ki naj bi delovala na območju mesta Slovenj Gradec.

11. Dne 4. aprila 1995 so policisti dvakrat vstopili v bife z imenom "Pik Bar" v Slovenj Gradcu in iskali člane zgoraj omenjene kriminalne združbe. Vzporedno s preiskavo v Pik Baru je policija izvedla obsežno akcijo v mestu in njegovi okolici.

12. Dne 5. aprila 1995 ob 20.30 so pripadniki specialne enote in uslužbenci slovenjegraške policije v Slovenj Gradcu pritožnika aretirali pri vožnji avtomobila. Zaradi domnevnega neizpolnjevanja ukazov policije so ga privedli na policijsko postajo v Slovenj Gradcu. Policija ga je zaslišala in izpustila 6. aprila 1995 približno ob pol enih ponoči.

13. Obstajata dve nasprotujoči si verziji o tem, kaj se je dogajalo med policijskim postopkom i med prevozom na policijsko postajo.

1. Verzija dogodkov, kot jo navaja pritožnik

14. Po tem, kar je predložil Sodišču, in po navedbah v ustreznih domačih postopkih je pritožnik zvečer 5. aprila 1995 vozil skozi središče Slovenj Gradca, ko ga je najmanj dvoje avtomobilov prehitelo in ga prisililo, da je ustavil. Na prizorišču se je pojavilo približno petnajst oboroženih policistov v črnih jopičih, nekateri izmed njih so se približali pritožniku. Kričali so in pritožnik, ki je še vedno sedel v avtu, vendar skušal izstopiti, je dvignil roki v zrak. V tem trenutku so ga policisti izvlekli iz avta. Potisnili so ga ob tla, ga zvezali, ga sezuli, ga za noge vlekli približno 25-30 metrov vzdolž ceste, na temno, kjer so ga topli in brcali kakih 15 minut. Ko je nekdo rekel "dovolj je dobil, dovolj je dobil", so pritožnika stlačili v terensko vozilo in ga odpeljali na policijsko postajo. Na poti tja sta mu med vožnjo, ki je trajala približno 30 minut, dva policista, ki sta sedela v sprednjem delu vozila, grozila, da ga bosta ubila in eden izmed njiju ga je večkrat dregnil s paralizatorjem. Na policijski postaji so ga dali v prostor za pridržanje, kjer ga je eden izmed policistov na njegovo prošnjo razvezal. Pritožnika so zaslišali in mu povedali, da ni upošteval policistovega ukaza, naj ustavi svoje vozilo. Nato so ga izpustili.

Medtem je policija tudi preiskala pritožnikov avto.

15. V tej dvodnevni akciji je bilo aretiranih in poškodovanih okrog trideset ljudi.

2. Verzija dogodkov, kot jo navaja Vlada

16. Po verziji dogodkov, kot jih je navedla Vlada, je policija opazila avto, ki je vozil z veliko hitrostjo. Ker se ji je zdelo voznikovo vedenje sumljivo, je policija sklenila avto ustaviti, ugotoviti identiteto voznika in opraviti preventivno preiskavo. Iz tega razloga so vozili za tem avtomobilom. Voznik je povečal hitrost, s čimer je policijo pripravil do tega, da ga prisilno ustavi.

17. Ko je voznik, ki je bil pozneje prepoznan kot pritožnik, ustavil svoje vozilo, je predenj stopilo nedoločeno število policistov specialne enote in mu sporočilo, da gre za policijski postopek. Pritožnik je skočil proti enemu izmed policistov in ga skušal udariti. Policistu je uspelo preprečiti njegov udarec, nato pa je skupaj z drugimi policisti pritožnika prisilil, da se je naslonil na svoj avto z namenom, da ga bodo preiskali. Pritožnik se jim je iztrgal in pobegnil.

18. Ko so ga policisti ujeli, se je pritožnik ponovno skušal upirati, oni pa so uporabili gumijevke in ga zgrabili za komolec, da bi mu nataknili lisice, pri čemer so ga podrli na tla. Ker se je pritožnik še naprej upiral, so policisti zvezali njegovi zapestji s plastično vrvjo. Nato so ga odvedli na policijsko postajo zaradi suma storitve kaznivega dejanja "preprečitve uradnega dejanja uradni osebi). Po zaslišanju so pritožnika izpustili.

19. Policisti so bili pooblaščen za uporabo fizične sile na podlagi 54. člena Zakona o notranjih zadevah. Med samim postopkom so nosili jopiče z vidno oznako "Policija". V njihovih kasnejših navedbah so navedli, da sta samo dva policista uporabila fizično silo zoper pritožnika.

20. Med policijskim postopkom pritožnik ni zahteval zdravniške pomoči in policija je šele kasneje izvedela, da je utrpel poškodbe. Razen tega se ni pritoževal nad vedenjem policistov med zadevnim postopkom.

3. Dokumenti v zvezi z zadevnim postopkom

(a) Dokumenti iz kazenskega postopka zoper pritožnika

21. V sodbi z dne 12. februarja 2001, izdani v postopku zoper pritožnika (glej tč. 48), je navedeno, da so trije uslužbenci slovenjegraške policije, D.P., J.K. in M.F., ki so bili v avtomobilu, ki je ustavil pritožnika, prejeli informacijo o tem, kje se nahaja "beli golf", ki naj bi ga vozil pritožnik, in nalog, da ga ustavijo.

22. Policist J.K. je pričal v kazenski preiskavi zoper pritožnika, da so prejeli informacijo, da je "beli golf" odpeljal "z mesta", kar je pomenilo, da je zapustil Pik Bar. O hitrosti pritožnikovega avtomobila ni mogel ničesar povedati. Razen tega je povedal, da se je eno minuto za tem, ko so ustavili pritožnika, na prizorišču pojavilo že štiri ali pet vozil slovenjegraške policije in specialne enote ter da so se v vsakem izmed vozil pripeljali trije ali štirje policisti.

23. V isti kazenski preiskavi je policist M.F. povedal:

"Imeli smo podatke o posameznikih, ki so bili domnevni člani te [kriminalne] združbe in eden izmed njih je bil Aleksander Matko, ki ga nisem poznal, ker sem iz Maribora, sem ga pa poznal s fotografij. (...) . Bili smo v eni izmed slovenjegraških ulic, ko smo prejeli informacijo, da je bil avto Aleksandra Matka opažen in da so ga naši kolegi skušali ustaviti, vendar kljub opozorilom ni hotel ustaviti."

24. Policist D.P. je v svoji izjavi v zgoraj omenjeni kazenski preiskavi pojasnil:

"V tem kritičnem času smo na območju slovenjegraške policije opravljali akcijo za ugotavljanje organiziranega kriminala. (...) Pred Hotelom Pohorje je bilo opaziti skupino ljudi, med katerimi sta bila tudi M.A. in Aleksander Matko. Ena izmed policijskih patrolj je opazila, da se je M.A. odpeljal z motorjem, opazili pa so tudi, ko se je odpeljal Aleksander Matko. Pravzaprav se je vse skupaj zgodilo zelo hitro (...). Vozila smo postavili na različne lokacije (...). Naše službeno vozilo, ki sem ga vozil, je prejelo sporočilo, da je beli golf vozila oseba, ki naj bi bila Aleksander Matko (...). Sklenili smo ga ustaviti, da bi preiskali avto, ker je obstajal sum, da je oborožen."

25. Drug uslužbenec slovenjegraške policije, I.G., ki je prišel na prizorišče s policisti specialne enote in je bil tudi zaslišan v kazenski preiskavi, je povedal, da je bilo na prizorišču 20 policistov specialne enote in slovenjegraške policije ter da je bilo pet izmed njih v neposrednem stiku s pritožnikom.

(b) Zdravniški dokaz

26. Dne 6. aprila 1995, kmalu po tem, ko je bil izpuščen, je bil pritožnik sprejet v Splošno bolnišnico v Slovenj Gradcu, kjer je ostal do 19.00. V zdravniškem izvidu, ki ga je napisal zdravnik v omenjeni bolnici, je bilo navedeno, da je imel pritožnik na glavi podplutbe, ni pa vseboval nobenih podrobnosti o poškodbah. Pritožniku so svetovali, naj par dni počiva.

27. Naslednjega dne, 7. aprila 1995, je pritožnik poiskal zdravniško pomoč v Splošni bolnišnici v Mariboru. Tudi tam je zdravniku pojasnil, da so ga 5. aprila 1995 preteple nepoznane oborožene osebe. Zdravniški izvid z dne 7. aprila 1995 navaja nekaj poškodb, in sicer:

- podplutbe na desnem očesu in rahla obarvanost v okolici;
- hematom na levi strani čela;
- boleč nos;
- 6 x 4 cm velik hematom na levi rami;
- dve 4-5 cm dolgi praski na levi strani prsnega koša;
- blaga oteklina velikosti otroške roke za desnim ušesom;
- velik hematom na levem stegnu.

Zdravniki so sumili tudi na zlom desne senčne kosti. Rentgenski izvid z dne 19. aprila 1995 je pokazal razpoko (fisuro) na robu lasišča.

B. Pritožnikova kazenska ovadba in nadaljnja preiskava

28. Dne 7. aprila 1995 je pritožnik odšel na slovenjegraško policijo in se v zvezi z dogodki dne 5. aprila 1995 ustno pritožil zoper policiste specialne enote. Odgovorni uslužbenec je napisal pisno izjavo in pritožnik jo je podpisal.

V tej izjavi je pritožnik navedel, da ga je okrog osem do deset policistov vleklo do kovinske ograje gradbišča za slovenjegraškim Zdravstvenim domom, kjer so ga topli, nanj kričali in mu grozili z ubojem. Povedal je tudi, da je bil med vožnjo na policijsko postajo ponovno tepen in deležen električnih šokov s

posebnimi gumijevkami. Ni vedel, kje ga policija vozi, ker je bil ves čas obrnjen z glavo navzdol. Opisal je tudi poškodbe, ki jih je utrpel med policijskim postopkom.

29. Dne 15. maja 1995 je pritožnik prek svojega odvetnika pri slovenjegraški policiji vložil pisno kazensko ovadbo zoper neznane policiste zaradi povzročitve lahke telesne poškodbe in zaradi protipravnega odvzema prostosti. Kazenska ovadba navaja imeni dveh policistov, D.P. in J.K., ki sta bila prisotna na prizorišču, vendar nista bila vpletena v očitano grdo ravnanje. Pritožnik je predlagal, da se od teh policistov pridobijo imena policistov, ki so z njim domnevno grdo ravnali, in da se sproži kazenski postopek.

30. Dne 15. junija 1995 je Okrožno Državno tožilstvo v Slovenj Gradcu zaprosilo pritožnikovega odvetnika, naj vloži pritožnikovo izjavo v spis, kar je storil 20. junija 1995. Dne 21. oktobra 1996 in 6. januarja 1997 se je pritožnikov odvetnik na Okrožnem Državnem tožilstvu zanimal, kako napreduje postopek.

31. Medtem je 14. julija 1995 Okrožna Državna tožilka v Slovenj Gradcu ("Državna tožilka") zahtevala od slovenjegraške policije, da ugotovi, kateri policisti so bili udeleženi v postopku zoper pritožnika in da z njimi opravi razgovor. Nato sta bili Državni tožilki predloženi dve poročili v zvezi z zadevno policijsko akcijo: eno 15. novembra 1995 s strani MNZ in eno 5. februarja 1996 s strani slovenjegraške policije. Obe poročili obsegata približno stran in pol in njuna vsebina ustreza dejstvom, kot jih je navedla Vlada.

32. Iz poročila MNZ izhaja, da je MNZ 20. aprila 1995 imenovalo delovno skupino, ki so jo sestavljali uslužbenci slovenjegraške policije in MNZ, z namenom, da bi ocenila zakonitost postopkov, ki sta jih izvedli specialna enota in slovenjegraška policija. Sodišče, razen zgoraj omenjenega poročila s strani MNZ, ni prejelo nobenih dokumentov, ki bi jih pripravila ali pridobila ta delovna skupina. To poročilo, ki pod zadevo navaja zgolj kaznivo dejanje, ki naj bi ga domnevno storil pritožnik, se glasi:

"Na podlagi analiz postopkov in dejanj z dne 4. in 5. aprila 1995 je delovna skupina ugotovila, da so bili vsi ukrepi in postopki zakoniti ter v skladu z zakonskimi pooblastili in strokovnimi pravili.

(...)

Postopek zoper Aleksandra Matka so izvajali kriminalisti D.P., J.K., M.F., T.G., I.G. in pripadniki specialne enote MNZ, ki jih je vodil M.J. (...).

Dne 5. aprila 1995 ob 20.30 se je Aleksander Matko aktivno upiral zakonitemu postopku zoper njega z namenom, da bi kriminalistom preprečil opravljanje njihovih uradnih dolžnosti. Ker njihove uradne dolžnosti ni bilo mogoče opraviti drugače, so v skladu s policijskimi pooblastili zoper Aleksandra Matka uporabili fizično silo in lisice.

Iz zgoraj opisanih dejstev in iz vsebine kazenske ovadbe [zoper pritožnika] je razvidno, da obstaja utemeljen sum, da je Aleksander Matko dne 5. aprila ob 20.30 storil kaznivo dejanje preprečitve uradnega dejanja uradni osebi v smislu drugega odstavka 302. člena Kazenskega zakonika Republike Slovenije.

(...)

Kazenska ovadba slovenjegraške policije navaja, da je Aleksander Matko utrpel poškodbe zaradi uporabe fizične sile. (...) Na podlagi dejstev, navedenih v kazenski ovadbi slovenjegraške policije, ni podlage za sum, da bi uslužbenci posebne delovne skupine

Kriminalistične policijske uprave [policisti slovenjegraške policije in specialne enote] storili domnevna kazniva dejanja (...)"

33. Poročilo slovenjegraške policije med drugim navaja, da sta D.P. in J.K. ustavila pritožnikov avto in da je policistom specialne enote poveljeval M.J. Pojasnjuje, da je bil vodja specialne enote pooblaščen za dajanje izjav v zvezi z ravnanjem specialne enote.

34. Dne 17. januarja 1997 je Državna tožilka izdala odločbo, s katero je zavrгла pritožnikovo kazensko ovadbo. Pritožnikovemu odvetniku je bila izročena 22. januarja 1997.

35. V tej odločbi je Državna tožilka razkrila identiteto oseb D.P., J.K. in M.J. kot policistov, obtoženih v pritožnikovi kazenski ovadbi. Ko je povzela pritožnikove obtožbe, je Državna tožilka sklenila naslednje:

"V postopku sta slovenjegraška policija in MNZ – Urad ministra pridobila dodatne informacije v zvezi z zgoraj omenjeno kazensko ovadbo. To je omogočilo ugotovitev, da so zgoraj omenjeni policisti, vsi uslužbenci MNZ, sodelovali v postopku zoper pritožnika.

Iz zgoraj omenjenega poročila MNZ – Urada ministra je razvidno, da so uslužbenci MNZ ravnali v skladu s svojimi pooblastili.

Razen tega je bil 17. januarja 1997 preiskovalnemu sodniku Okrožnega sodišča v Slovenj Gradcu predložen zahtevek za preiskavo zoper Aleksandra Matka, med drugim zaradi prepreditve uradnega dejanja uradni osebi (...).

Glede na zgoraj navedeno so obtoženi D.P., J.K. in M.J. ravnali v okviru svojih dolžnosti in pooblastil, ki jih imajo kot uslužbenci MNZ, in zato ne obstaja utemeljen sum, da so storili domnevna kazniva dejanja (...).

Iz teh razlogov je treba kazensko ovadbo zavreči."

36. Ta odločba je pritožnika opozorila na njegovo pravico, da lahko v 8 dneh začne kazenski pregon kot subsidiarni tožilec (glej točki 55 in 58 spodaj). On te priložnosti ni izkoristil.

C. Kazenski postopek zoper pritožnika

37. Dne 12. aprila 1995 je slovenjegraška policija zoper pritožnika vložila kazensko ovadbo zaradi " prepreditve uradnega dejanja uradni osebi" v skladu s prvo alinejo četrtega odstavka 302. člena slovenskega Kazenskega zakonika , ki se je nanašala na isti dogodek kot pritožnikova kazenska ovadba.

38. Dne 17. januarja 1997 je Državna tožilka zahtevala od Okrožnega sodišča v Slovenj Gradcu, da začne kazensko preiskavo zoper pritožnika. Zdi se, da je njena zahteva temeljila na zgoraj omenjenih poročilih MNZ in slovenjegraške policije (glej točke 31-33).

39. Dne 8. aprila 1997 je preiskovalni sodnik pritožnika zaslišal. Pritožnik je zanikal, da bi storil kakršnokoli kaznivo dejanje in se je pritoževal, da ga je policija pretepla in z njim grdo ravnala. Poudaril je, da ima zdravniške izvide, ki dokazujejo njegove poškodbe. Ti izvidi so bili vloženi v spis.

40. Dne 8. maja 1997 je Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu na predlog preiskovalnega sodnika odločilo, da ne bo začelo kazenske preiskave zoper pritožnika. Sodišče je med drugim poudarilo, da ni bila ugotovljena identiteta policistov, ki naj bi domnevno napadli pritožnika, in da sta si bila poročila Ministrstva z navedbo, da je tedaj potekala posebna akcija za preiskavo hudih kaznivih dejanj, in zahtevek Državne tožilke za preiskavo z navedbo, da je bil pritožnik pridržan zaradi prekoračitve hitrosti, nasprotujoča.

41. Dne 12. maja 1997 se je Državna tožilka pritožila zoper to odločbo. Dne 4. decembra 1997 je Višje sodišče v Mariboru njeno pritožbo podprlo z ugotovitvijo, da je kljub pomanjkljivostim, omenjenim v odločbi na prvi stopnji, obstajala zadostna podlaga za sum, da je pritožnik storil domnevno kaznivo dejanje. Torej je spremenilo odločitev prvostopenjskega sodišča in sprožilo kazenski pregon zoper pritožnika.

42. Med 19. februarjem 1998 in 10. marcem 1998 je preiskovalni sodnik opravil razgovor s petimi policisti slovenjegraške policije, ki so sodelovali v akciji, policista M.J., ki je bil odgovoren za policiste specialne enote, in A.K., ki je bil domnevno priča dogodku.

Na prošnjo, naj komentirajo pritožnikove navedbe, so policisti bodisi zanikali domnevno grdo ravnanje ali pa so rekli, da niso mogli dovolj dobro videti, kaj se je dogajalo. A.K. je pričal v korist pritožnika rekoč, da se ni upiral, pač pa so ga policisti močno pretepli.

43. Dne 17. marca 1998 je bila kazenska preiskava zaključena z odločitvijo preiskovalnega sodnika, ki je odredil izločitev določenih dokumentov iz spisa v skladu s tretjim odstavkom 83. člena Zakona o kazenskem postopku. Ni znano, kdaj je bila ta odločitev izročena pritožniku.

44. Dne 28. decembra 1998 je Državna tožilka zoper pritožnika vložila obtožnico zaradi poskusa kaznivega dejanja prepreditve uradnega dejanja uradni osebi.

45. Dne 27. januarja 1999 je pritožnik vložil ugovor na obtožnico. Poudaril je, da so z njim grdo ravnali, in skliceval se je na svoje predhodne izjave v tem postopku. Omenil je tudi, da je vložil pritožbo na Sodišče. Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu je njegov ugovor zavrglo 16. februarja 1999.

46. Dne 13. septembra 1999 in 22. novembra 1999 so bile na Okrožnem sodišču v Slovenj Gradcu obravnave. Sodišče je zaslišalo pritožnika in vse uradne osebe, ki so že bile zaslišane v preiskavi, ter A.K.

S sodbo z dne 22. novembra 1999 je sodišče pritožnika oprostilo. Sodišče, ki je potrdilo, da je pritožnik tistega dne utrpel poškodbe, je sklenilo, da je prišlo do "fizičnega dotika" med pritožnikom in policisti. Sodišče pa je ugotovilo, da ni bilo dokazano, da bi se pritožnik policistom fizično upiral, kot je bilo navedeno v obtožnici, ker ni bila ugotovljena identiteta nobenega izmed policistov specialne enote, ki so bili v fizičnem dotiku s pritožnikom, in ker niso obstajali dokumenti, v katerih bi bilo opisano pritožnikovo vedenje potem, ko so ga ustavili.

47. Dne 5. januarja 2000 se je Državna tožilka pritožila zoper to sodbo in dne 27. septembra 2000 je Višje sodišče v Mariboru sodbo razveljavilo ter vrnilo zadevo v ponovno obravnavo pred novim senatom.

48. Med ponovno obravnavo so naroki potekali 15. decembra in 12. februarja 2001. Na drugem naroku je sodišče na zahtevo pritožnika zaslišalo novo pričo, D.Č.

S sodbo z dne 12. februarja 2001 je Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu pritožnika priznalo za krivega in ga obsodilo na trimesečno zaporno kazen, pogojno na tri leta. Sodišče je ugotovilo:

"Čeprav ni bilo znano, kateri policisti specialne enote so bili vpleteni v postopek po zaustavitvi pritožnikovega avtomobila, so zaslišani policisti kot opazovalci dovolj dobro opisali dejanja in zaporedje dogodkov. Razen tega niso mogli biti pod nobenim vplivom in jim je bilo zato mogoče popolnoma zaupati. Nasprotno pa ni bilo mogoče zaupati nobeni izmed prič, A.Č. in D.Č., saj je iz njihovega pričevanja jasno razvidno, da sta pritožnika dobro poznala; celo potrdila sta, da ga poznata. Medtem ko je bila prva priča sposobna opisati dogodke neposredno po akciji, je bilo D.Č.-jevo pričanje nejasno in se je nagibalo v prid obtoženega, saj je povedal, da so policisti pritožnika topli z gumijevkami po celem telesu in kričali, medtem ko je iz zdravstvene dokumentacije razvidno, da je utrpel poškodbe le na zgornjem delu telesa, kar se običajno zgodi pri ukrepu take vrste.

Vedenje pritožnika (...) nedvomno kaže (...) vse elemente kaznivega dejanja (...), saj je njegovo vedenje nedvomno predstavljalo aktivno obliko odpora zoper policiste in je bila proti njim usmerjena tudi fizična sila, čeprav zaradi varstva podatkov o pripadnikih specialne enote ti policisti niso bili zaslišani. V vsakem primeru, glede na dovolj prepričljivo pričanje prič, ki so bile zaslišane v tem postopku – policistov – zaslišanje pripadnikov specialne enote ni bilo potrebno (...)."

Sodišče je tudi ugotovilo, da pritožnik nobenega izmed vpletenih policistov ni poškodoval.

49. Dne 12. marca 2001 se je Državna tožilka pritožila zoper to sodbo in je zahtevala višjo kazen. Tudi pritožnik se je pritožil.

Dne 9. maja 2001 je Višje sodišče v Mariboru potrdilo obtožbo, vendar spremenilo sodbo glede sodnih stroškov. Pritožnik se ni pritožil na Vrhovno sodišče.

50. Nazadnje, dne 11. oktobra 2001 je Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu pritožniku odredilo plačilo dodatnega zneska za kritje stroškov ene izmed prič, zaslišanih v tem postopku. Tega dne je bil postopek pravnomočno končan.

II. RELEVANTNA DOMAČE PRAVO IN DOMAČA PRAKSA

A. Uporaba fizične sile

51. Tedaj je pogoje za uporabo fizične sile s strani policije urejal Zakon o notranjih zadevah (Uradni list SRS, št. 28/1980 s spremembami, v veljavi do 17. julija 1998; v nadaljevanju imenovan ZNZ). 54. člen ZNZ je med drugim določal, da policist pri opravljanju svojih dolžnosti lahko uporabi fizično silo za premagovanje odpora osebe, ki ni hotela izpolnjevati zakonitih ukazov policije. Navodilo o uporabi prisilnih sredstev (Uradni list SRS, št. 25/1981, v veljavi do 24. junija 2000), ki ga je izdal tedanji minister za notranje zadeve, je nadalje določalo, da v primerih, navedenih v 54. členu ZNZ, policist lahko izjemoma uporabi gumijevke, strokovne udarce ter sredstva za vklepanje in vezanje, če naleti na aktivni odpor ali poskus umika odvzemu prostosti.

B. Zadevna kazniva dejanja (tedaj v veljavi)

52. Na splošno je grdo ravnanje, ki ima za posledico fizično poškodbo, kaznivo po različnih določbah Kazenskega zakonika Republike Slovenije, Uradni list št. 63/94), kar vključuje pregon po uradni dolžnosti. V primeru kaznivega dejanja prizadejanja "manjše telesne poškodbe" se pregon začne na predlog oškodovanca, naslovljen na policijo ali na državnega tožilca. Če pa manjšo telesno poškodbo povzroči uradna oseba, npr. policist, to predstavlja *delictum proprium*, t.j. kaznivo dejanje "kršitve človeškega dostojanstva z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic", ki je predmet preгона po uradni dolžnosti, četudi oškodovanec ne vložil nobenega predloga.

53. Izmed kaznivih dejanj, opredeljenih v Kazenskem zakoniku, so za to zadevo relevantna naslednja:

Lahka telesna poškodba, 133. člen

"(1) Kdor koga tako telesno poškoduje, da je bil zaradi tega začasno okvarjen ali oslabljen kakšen del njegovega telesa ali njegov organ, ali je poškodovančeva zmožnost za delo začasno zmanjšana, ali je prizadeta njegova zunanost, ali je začasno okvarjeno njegovo zdravje, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta.

...

(4) Pregon za dejanje iz prvega odstavka tega člena se začne na predlog."

Kršitev človeškega dostojanstva z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic, 270. člen

"Uradna oseba, ki pri opravljanju službe z zlorabo svojega uradnega položaja ali uradnih pravic s kom grdo ravna, ga žali, ga lahko telesno poškoduje ali sploh ravna z njim tako, da prizadene njegovo človeško dostojanstvo, se kaznuje z zaporom do treh let."

Protipraven odvzem prostosti, 143. člen

"(1) Kdor koga protipravno zapre, ima zaprtega ali mu kako drugače omeji svobodo gibanja, se kaznuje z zaporom do enega leta.

(2) Če stori dejanje iz prejšnjega odstavka uradna oseba z zlorabo svojega položaja ali svojih pravic, se kaznuje z zaporom do treh let.

..."

Preprečitev uradnega dejanja uradni osebi, 302. člen

"(1) Kdor s silo ali z grožnjo, da bo neposredno uporabil grožnjo, prepreči uradni osebi uradno dejanje, ki ga je nameravala opraviti v okviru svojih pravic, ali jo na enak način prisilil, da opravi uradno dejanje, se kaznuje z zaporom do dveh let.

...

(4) Kdor stori dejanje iz prvega ali tretjega odstavka tega člena proti uradni osebi, ko ta opravlja naloge javne ali državne varnosti, zasleduje storilca kaznivega dejanja ali pazi na koga, ki mu je vzeta prostost, se kaznuje z zaporom do petih let."

C. Kazenski postopek (tedaj veljavne določbe)

54. V Sloveniji kazenski postopek ureja Zakon o kazenskem postopku (Uradni list št. 63/94, v nadaljevanju imenovan ZKP) in temelji na načelih

zakonitosti in formalnosti; pregon se izvaja po uradni dolžnosti, kadar je podan utemeljen sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti. 20. člen ZKP se glasi:

"Državni tožilec je dolžan začeti kazenski pregon, če je podan utemeljen sum, da je storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, kolikor ta zakon ne določa drugače."

55. Kazenski pregon izvaja državno tožilstvo, samostojni organ znotraj sodnega sistema (135. člen Ustave Republike Slovenije, Uradni list št. 33/91). Kadar pa državni tožilec zavrne kazensko ovadbo ali kadarkoli med postopkom ustavi kazenski pregon, ima oškodovanec pravico prevzeti postopek v vlogi subsidiarnega tožilca; to je oškodovanec, ki nastopa kot tožilec (ZKP, tretji odstavek 19. člena). Načeloma ima subsidiarni tožilec enake procesne pravice kot državni tožilec, razen tistih, ki jih ima državni tožilec kot državni organ (ZKP, prvi odstavek 63. člena). Če subsidiarni tožilec prevzame postopek, ima državni tožilec pravico, da kadarkoli do konca glavne obravnave sam prevzame vodenje pregona (ZKP, drugi odstavek 63. člena. V resnici pa statistika za leto 2002 kaže, da je bilo od približno petsto zadev, ki so jih sprožili subsidiarni tožilci na številnih prvostopenjskih sodiščih med letoma 1997 in 2002, večina bodisi še vedno nedokončanih ali pa so se končale v prid obtoženega; v enajstih primerih je bil obtoženi obsojen in v sedmih primerih je bil postopek odstopljen državnemu tožilcu (glej točko 72 spodaj).

56. Slovenski kazenski postopek je razdeljen na tri dele – predkazenski postopek, ki ga vodita policija in državni tožilec; preiskava, ki jo vodi preiskovalni sodnik okrožnega sodišča, in glavna obravnava, ki poteka pred mešanimi senati poklicnih sodnikov in laičnih sodnikov na stopnji okrožnega sodišča ali pred enim samim poklicnim sodnikom lokalnega sodišča. Postopek ki spada v sodno pristojnost lokalnih sodišč (kazniva dejanja, ki se kaznujejo z zaporno kaznijo do treh let), je skrajšani postopek, ki ne vsebuje preiskave.

57. Predkazenski postopek se začne bodisi po tem, ko kdorkoli poda kazensko ovadbo policiji ali državnemu tožilcu (ZKP, 147. člen), bodisi ko sta policija ali državni tožilec na kakršenkoli način obveščena o dogodku, ki pomeni razloge za sum, to je še zdaleč ne utemeljen sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ki je predmet pregona po uradni dolžnosti. V zvezi s tem prvi odstavek 148. člena ZKP določa:

"Če so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, morajo organi za notranje zadeve ukreniti potrebno, da se izsledi storilec kaznivega dejanja, da se storilec ali udeleženec ne skrrije ali ne pobegne, da se odkrijejo in zavarujejo sledovi kaznivega dejanja in predmeti, ki utegnejo biti dokaz, in da se zberejo vsa obvestila, ki bi utegnila biti koristna za uspešno izvedbo kazenskega postopka."

Razen tega se drugi odstavek 161. člena ZKP glasi:

"Če državni tožilec iz same ovadbe ne more presoditi, ali so navedbe v njej verjetne, ali če podatki v ovadbi ne dajejo dovolj podlage, da bi lahko odločil, ali naj zahteva preiskavo, ali če je do njega prišel le glas o kaznivem dejanju, zlasti pa, če je storilec neznan, lahko zahteva od organov za notranje zadeve, če tega ne more stoiri sam ali po drugih organih, naj zberejo potrebna obvestila in storijo druge ukrepe, da se odkrijeta kaznivo dejanje in storilec (148. in 149. člen). Državni tožilec sme ob vsakem času zahtevati od organov za notranje zadeve, da ga obvestijo, kaj so ukrenili; ti so mu dolžni brez odlašanja odgovoriti."

V predkazenskem postopku večino stvari opravi policija, ki podobno kot državni tožilec nima pooblastila za odločanje, ali naj ukrepa (ZKP, 148. člen), to je, preiskavo mora opraviti po uradni dolžnosti. Sicer pa je zakonska pravica in dolžnost državnega tožilca, da zagotovi zadostno preiskavo dejstev, da bi lahko odločil, ali naj se pregon začne ali ne (ZKP, 20. člen, 45. člen in drugi odstavek 161. člena).

58. Če je dokaz iz kazenske ovadbe nezadosten ali če je storilec neznan, državni tožilec lahko od policije zahteva, naj zbere druge potrebne informacije in povratno poroča o rezultatih (ZKP, drugi odstavek 161. člena). Ko opravi celo take dodatne ukrepe, državni tožilec ugotovi, da ne obstaja noben utemeljen sum, da je določena oseba storila kaznivo dejanje ali da identitete storilca ni mogoče ugotoviti, je treba kazensko ovadbo zavreči (ZKP, četrti odstavek 161. člena). Po tem, ko je zavrgel kazensko ovadbo, mora državni tožilec oškodovanca o tem obvestiti v osmih dneh (ZKP, prvi odstavek 161. člena).

59. Nasprotno, kadar je pogoj za obstoj utemeljenega suma izpolnjen, preiskovalni sodnik na zahtevo državnega tožilca ali subsidiarnega tožilca začne preiskavo domnevnega kaznivega dejanja (ZKP, 167. in 186. člen). V tožilčevi zahtevi za preiskavo je treba med drugim navesti osebo, zoper katero se zahteva preiskava (ZKP, 168. člen). Preiskava se opravi samo glede tistega kaznivega dejanja in zoper tistega obdolženca, na katerega se nanaša sklep o preiskavi. Če pa se med preiskavo pokaže sum na drugo kaznivo dejanje ali na drugega osumljenca, preiskovalni sodnik o tem obvesti državnega tožilca. Drugi odstavek 175. člena ZKP se glasi:

"Če se med preiskavo pokaže, da je treba postopek razširiti tudi na kakšno drugo kaznivo dejanje ali zoper kakšno drugo osebo, preiskovalni sodnik o tem obvesti državnega tožilca. V takem primeru se smejo opraviti tista preiskovalna dejanja, ki jih ni mogoče odlašati, o vsem, kar je bilo storjenega, pa je treba obvestiti državnega tožilca."

60. Preiskovalni sodnik lahko kadarkoli med preiskavo postopek ustavi, če spozna, da dejanje, ki je predmet preiskave, ni kaznivo dejanje, ali če ne obstaja zadosten dokaz, da je obdolženec storil kaznivo dejanje (ZKP, 181. člen).

61. Ob zaključku preiskave, če preiskovalni sodnik odloči, da je bila zadeva preiskana do take mere, da se lahko vloži obtožnica, pošlje spis državnemu tožilcu (ZKP, 184. člen). Pred tem iz spisa izloči vse okužene dokaze (izključevalno pravilo) Iz spisa je dolžan izločiti tudi vse informacije, ki jih je policija pridobila neposredno od obtoženca in od določenih drugih oseb v predkazenskem postopku: taka informacija nima statusa zakonitega dokaza in ne more pomeniti podlage za obtožnico ali sodbo (ZKP, 83. člen).

62. V skrajšanem postopku pred pristojnim sodiščem se kazenski postopek začne z obtožnim predlogom (ZKP, 430. člen), ki ga vloži tožilec. Obtožni predlog mora vsebovati ime in priimek obdolženca z osebnimi podatki, kolikor so znani, in opis kaznivega dejanja (ZKP, 434. člen). Pred vložitvijo obtožnega predloga lahko državni tožilec ali subsidiarni tožilec predlaga sodniku, da opravi posamezna preiskovalna dejanja (ZKP, 431. člen).

D. Civilno pravno sredstvo

63. Člen 26 slovenske Ustave določa:

"Vsakdo ima pravico do povračila škode, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil s svojim protipravnim ravnanjem stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja. Oškodovanec ima pravico, da v skladu z zakonom zahteva povračilo tudi neposredno od tistega, ki mu je škodo povzročil."

64. Premožensko-pravni zahtevki se lahko uveljavljajo v civilni pravdi. V tem postopku sodišča zavezuje pravnomočna obsodilna sodba kazenskega sodišča, vendar le, če gre za kaznivo dejanje in kazensko odgovornost (12. člen Zakona o pravnem postopku, Uradni list SFRJ, št. 4-37/77, s spremembami, ki je veljal do 14. julija 1999). Razen tega oškodovanec lahko vloži svoj premožensko-pravni zahtevek v teku kazenskega postopka zoper storilca kaznivega dejanja (100. do 111. člen ZKP).

65. Statistični pregled, ki ga je Vlada zagotovila v svojem mnenju z dne 2. aprila 2002, kaže, da je bilo izmed vseh vpisanih civilnih tožb, ki so jih vložili oškodovanci, poškodovani v policijskih postopkih pred letom 2002, devetinštirideset civilnih tožb poravnanih ali umaknjenih, sedeminšestdeset civilnih tožb pa je bilo še v postopku. Glede prve skupine zadev so statistični podatki nezadostni; šestnajst zadev je bilo odstopljenih Državnemu pravobranilstvu, petnajst pa jih je bilo poravnanih v predkazenskem postopku. Vendar o njihovi rešitvi ni nobenega podatka. Glede preostalih zadev iz prve skupine je bila ena zadeva rešena z izvensodno poravnavo, dve sta bili ustavljeni, pet zadev je bilo odločenih zoper tožnika, petim tožbam pa je bilo v celoti ali delno ugodeno. V petih zadevah ni bilo podatka o stanju postopka ali o njihovi rešitvi.

E. Odločba Ustavnega sodišča z dne 6. julija 2006 (Up-555/03-41 in Up-827/04-26)

66. Dne 6. julija 2006 je Ustavno sodišče sprejelo odločbo v zadevi, ki se je nanašala na osebo, ki je umrla v načrtovani policijski akciji, s katero je ugotovilo poseg v več ustavnih pravic pokojnika in njegove žene. Ustavno sodišče je ugotovilo kršitev pravice do učinkovitega varstva pravic iz 15. člena slovenske Ustave v zvezi s 13. členom Konvencije, ker državni organi niso zagotovili neodvisne preiskave okoliščin dogodka. Ustavno sodišče je ugotovilo (33. točka odločbe):

"Določbo četrtega odstavka 15. člena Ustave je treba razumeti tako, da obsega tudi pravico do neodvisne preiskave okoliščin dogodka, v katerem naj bi bila oseba podvržena mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju državnih represivnih organov, oziroma je oseba med akcijo državnih represivnih organov izgubila življenje. Navedena pravica vključuje tudi učinkovit dostop prizadetih do takšne preiskave. Čeprav določba četrtega odstavka 15. člena Ustave zagotavlja sodno varstvo človekovih pravic, zadostuje v obravnavanih situacijah glede na navedeno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s 13. členom Konvencije že preiskava, opravljena zunaj sodnih postopkov pod pogojem, da je neodvisna in da prizadetim zagotavlja učinkovito udeležbo."

PRAVO

I. PREDMET ZADEVE

67. V svoji pritožbi se je pritožnik pritoževal nad grdim ravnanjem, nad neprimernim odzivom državnih organov na njegove navedbe, da sta bila njegov odvzem prostosti in pridržanje nezakonita, in na splošno nad nepoštenim in dolgim postopkom v zvezi z dogodkom. V času vložitve njegove pritožbe je bila kazenska preiskava zoper pritožnika končana in je zoper njega tekel kazenski postopek. V tej pritožbi se je skliceval na 3. in 5. člen. V svojih naslednjih pisanjih sodišču se je nadalje pritoževal med drugim nad dolžino in nepoštenostjo postopka zoper njega.

68. Dne 14. januarja 2002 je bila zadeva poslana v odgovor Vladi s posebnimi vprašanji glede izčrpanja domačih pravnih sredstev in upoštevanja določbe o šestmesečnem roku, glede domnevne kršitve 3. člena in glede dolžine postopka pred Državno tožilko.

Vlada je odgovorila na vprašanja glede izčrpanja domačih pravnih sredstev in določbe o šestmesečnem roku ter glede domnevne kršitve 3. in 5. člena. Razen tega je dala mnenje o obeh fazah postopkov – tistega, na podlagi pritožnikove kazenske ovadbe, in kazenskega postopka zoper pritožnika.

69. V odločbi o dopustnosti z dne 8. julija 2004 je Sodišče združilo vprašanja o izčrpanju domačih pravnih sredstev in skladnosti z določbo o šestmesečnem roku, ki ju je Vlada postavila po 3. in 5. členu z bistvom zadevnih pritožb. V zvezi s prvim odstavkom 6. člena je Sodišče ugotovilo, da je pritožba glede nepoštenega kazenskega postopka zoper pritožnika nedopustna. Glede dolžine obeh faz postopkov je to vprašanje združilo z bistvom pritožbe v zvezi s 3. členom.

70. Sodišče ugotavlja, da, čeprav Vlade ni zaprosilo za mnenje posebej v zvezi s prvim odstavkom 5. člena in z dolžino kazenskega postopka zoper pritožnika (prvi odstavek 6. člena), utemeljitve, ki jih je Vlada o teh vprašanjih navedla v svojem mnenju, predloženem pred in po odločbi o dopustnosti, omogočajo Sodišču zaključek, da je Vlada imela možnost odgovoriti na pritožnikove navedbe in se braniti. Zato Sodišče ne vidi nobenih ovir, da se izreče o vseh pritožnikovih navedbah po 3., 5. in 6. členu Konvencije.

II. DOMNEVNA KRŠITEV 3. ČLENA KONVENCIJE

A. Predhodni ugovori

1. Utemeljitev strank

(a) Vlada

71. Vlada je navedla, da pritožnik ni izčrpal vseh domačih pravnih sredstev, ki so bila učinkovita, dosegljiva in sposobna zagotoviti zadoščenje glede njegovih navedb. Ker ni bila opravljena nobena kazenska preiskava o pritožnikovih poškodbah, država ni imela priložnosti za pravilno obravnavanje teh navedb. Tako je bila zadeva predložena Sodišču, čeprav bistvena dejstva niso bila preiskana na domači ravni.

Vlada je trdila, da bi pritožnik, po zavrženju njegove kazenske ovadbe dne 17. januarja 1997 lahko poskušal sprožiti kazenski postopek kot subsidiarni tožilec z vložitvijo bodisi obtožnega predloga bodisi zahteve za opravo preiskovalnih dejanj na Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu. Če bi bil izkoristil to priložnost, bi pritožnik tudi imel možnost vložiti svoj premoženjsko-pravni zahtev v kazenskem postopku.

72. V zvezi s tem je Vlada predložila statistični pregled zadev, ki so jih subsidiarni tožilci sprožili med letoma 1997 in 2002 (glej 65. točko zgoraj). Po mnenju Vlade je statistični pregled pokazal, da je bilo to pravno sredstvo pogosto uporabljeno in je bilo na ta način dosegljivo. Poudarila je, da rezultat teh postopkov ne bi smel biti merilo za učinkovitost zadevnega pravnega sredstva.

73. Nadalje je Vlada trdila, da je imel pritožnik še eno učinkovito pravno sredstvo v okviru civilnega prava, namreč odškodninsko tožbo zoper državo ali neposredno zoper tiste, ki so domnevno kršili njegove pravice in povzročili poškodbe. Civilna tožba je bila pravno sredstvo, ki je bilo popolnoma neodvisno od kakršnihkoli kazenskih postopkov ali od odločitev, da domnevna kazniva dejanja niso predmet pregona.

Vlada je svoje trditve podprla tako, da je predložila statistični pregled civilnih tožb, ki so jih vložile osebe, poškodovane v policijskih postopkih pred letom 2002 (glej 65. točko zgoraj).

74. Končno je Vlada tudi trdila, da je treba šestmesečni rok po 35. členu šteti od datuma zavrženja pritožnikove kazenske ovadbe dalje in da je treba njegovo pritožbo, vloženo osemnajst mesecev po tem datumu, zavrniti kot nedopustno.

(b) Pritožnik

75. V zvezi z navedbo, da ni uporabil možnosti za prevzem pregona kot subsidiarni tožilec, je pritožnik trdil, da mu to pravno sredstvo ni obetalo nobenega uspeha glede na rezultat postopka, ki ga je izvedla Državna tožilka; to dejstvo so podprli tudi statistični podatki Vlade. Kar zadeva možnost za vložitev civilne tožbe, ni mogel uporabiti tega pravnega sredstva, ker mu država ni posredovala seznama imen policistov, ki so bili udeleženi v dogodku. Razen tega je bilo znano, da civilni postopki v Sloveniji trajajo zelo dolgo.

76. Po mnenju pritožnika v kazenskem postopku zoper njega, njegove izjave in izjave njegovih prič o ravnanju policije niso bile upoštevane. Tako je izgubil vse zaupanje v slovensko sodstvo in je ugotovil, da je bil zoper njega uveden kazenski postopek, da bi bil kaznovan zato, ker je vložil kazensko ovadbo zoper policijo.

2. Presoja Sodišča

77. Sodišče opozarja, da je šestmesečni rok samostojno pravilo, ki ga je treba razlagati in v konkretni zadevi uporabljati na tak način, da se zagotovi učinkovito uresničevanje pravice do individualne pritožbe (Balogh proti Madžarski (odločba), št. 47940/99, z dne 13. maja 2003). Ta šestmesečni rok teče od datuma pravnomočnosti domače odločbe po uporabi učinkovitih in zadostnih domačih pravnih sredstev (Babayev proti Azerbajdžanu (odločba), št.

36454/03, z dne 27. maja 2004). Podobno, obveznost izčrpanja domačih pravnih sredstev zahteva, da pritožnik normalno uporabi pravna sredstva, ki so učinkovita, zadostna in dosegljiva z vidika njegovih očitanih kršitev konvencije. Da bi bilo učinkovito, mora biti pravno sredstvo sposobno neposredno učinkovati zoper izpodbijano stanje (Balogh proti Madžarski, št. 47940/99, 30. točka, z dne 20. julija 2004).

78. Sodišče nadalje ponovno zatrjuje, da v primerih, kjer ima posameznik utemeljen zahtevek po 3. členu Konvencije, pojem učinkovitega pravnega sredstva pomeni, z vidika države, temeljito in učinkovito preiskavo, ki lahko vodi v odkrivanje in kaznovanje odgovornih oseb (Selmouni proti Franciji [GC], št. 25803/94, 79. točka, ECHR 1999-V, in Egmez proti Cipru, št. 30873/96, 65. točka, ECHR 2000-XII).

Sodišče je v mnogih primerih trdilo, da tej zahtevi ni mogoče zadostiti zgolj sprožitvijo civilnega postopka (glej med drugim Krastanov proti Bolgariji, št. 50222/99, 60. točka, z dne 30. septembra 2004).

79. Glede na povedano Sodišče ugotavlja, da je v svoji odločbi o dopustnosti z dne 8. julija 2004 sprejelo stališče, da sta bili vprašanji izčrpanja domačih pravnih sredstev in skladnosti z določbo o šestmesečnem roku tesno povezani z vsebino pritožnikovih očitkov in bi jih bilo treba združiti z bistvom zadeve. Glede razlogov, ki so jih navedle stranke o tem vprašanju, Sodišče meni, da je primerno obravnavati ta vprašanja pri presoji pritožnikovih navedb glede procesnih sestavin 3. člena.

B. Bistvo zadeve

80. Pritožnik je zatrjeval, da je policija z njim grdo ravnala in da državni organi niso opravili učinkovite preiskave glede njegovih navedb, kar je v nasprotju s 3. členom, ki se glasi:

"Nihče ne more biti podvržen mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju".

1. Trditve strank v postopku

81. Vlada je zanikala kakršnokoli grdo ravnanje s pritožnikom in navedla, da je bila uporaba fizične sile zoper pritožnika potrebna za njegovo podreditev zakonitim zahtevam policistov ter je temeljila na 54. členu ZNZ (glej 51. točko). Sklicevala se je na ugotovitve policije in MNZ. Kakorkoli, da bi bilo ravnanje nečloveško ali ponižujoče, bi bilo treba ugotoviti, da so bile poškodbe povzročene naklepno – s posebnim naklepom (*dolus specialis*). Toda, v tem primeru uporaba fizične sile, čeprav je bila pretirana, ni bila povzročena s takim namenom.

82. Pritožnik je te ugotovitve izpodbijal in navedel, da so bila dejstva, kot jih je predstavila Vlada, popolnoma skonstruirana verzija dogodkov. Povedal je, da ga je policija brutalno pretepla in ustražovala; zanikal je, da se je policistom upiral. Glede zadnjega je poudaril, da ga je obkrožalo okrog petnajst oboroženih policistov in se v takem primeru nikakor ne bi bil mogel upirati. Nadalje je trdil, da slovenska policija pogosto prekorači svoja pooblastila in da pravosodni organi taka dejanja dopuščajo.

83. V svojem odgovoru na mnenje Vlade je pritožnik zatrjeval, da je verzija dogodkov, ki jo je podala Vlada, vsebovala številne nedoslednosti. Očital je tudi, da Vlada ni pojasnila navzočnosti različnih policijskih enot na kraju dogodka in da ni razkrila števila udeleženih policistov.

2. Presoja Sodišča

(a) Glede domnevne neprimernosti preiskave

(i) Splošna načela

84. Sodišče ponovno poudarja, da, kadar posameznik utemeljeno očita, da je z njim policija zelo grdo ravnala v nasprotju s 3. členom, ta določba v zvezi s splošno dolžnostjo države po 1. členu Konvencije izrecno zahteva, da mora biti podana učinkovita uradna preiskava. Ker gre za preiskavo po 2. členu, bi taka preiskava morala voditi v razkrivanje in kaznovanje odgovornih. Sicer bi bila splošna pravna prepoved mučenja in nečloveškega ter ponižujočega ravnanja in kaznovanja kljub svojemu temeljnemu pomenu neučinkovita v praksi in bi v nekaterih primerih uradne osebe lahko zlorabile pravice tistih, ki so pod njihovim nadzorom, z namišljeno nedotakljivostjo (Assenov in drugi proti Bolgariji, sodba z dne 28. oktobra 1998, Reports of Judgements and Decisions 1998-VIII, str. 3288, 102. točka, in Labita proti Italiji [GC], št. 26772/95, 131. točka, ECHR 2000-IV).

85. Preiskava mora biti tudi učinkovita v tem smislu, da je sposobna pripeljati do ugotovitve, ali je fizična sila, ki jo je uporabila policija, bila v danih okoliščinah upravičena ali ne (Kaya proti Turčiji, sodba z dne 19. februarja 1998, Reports 1998-I, 87. točka, in Corsacov proti Moldovi, št. 18944/02, 69. točka, z dne 4. aprila 2006).

86. Preiskava o utemeljenosti navedb o grdem ravnanju mora biti temeljita. To pomeni, da si morajo državni organi vselej prizadevati ugotoviti, kaj se je zgodilo in se ne smejo pri zaključevanju preiskave ali pri podlagi njihovih odločitev zanašati na hitre ali slabo utemeljene sklepe (glej Assenov in drugi, navedeno zgoraj, 103. točka in nasl.). Za zagotovitev dokazil o dogodku morajo storiti vse, kar je v njihovi moči, med drugim uporabiti pričanja očitidcev in forenzične dokaze (glej Tanrikulu proti Turčiji [GC], št. 23763/94, ECHR 1999-IV, 104. točka in nasl., in Gül proti Turčiji, št. 22676/93, 89. točka, z dne 14. decembra 2000).

87. Končno, preiskava mora biti ekspeditivna. V primerih po 2. in 3. členu Konvencije, v katerih je bila predmet spora učinkovitost uradne preiskave, je Sodišče pogosto presojalo, ali so se državni organi odzvali na očitke v ustreznem času (glej med drugim Labita, kot navedeno zgoraj, 133. točka).

(ii) Uporaba teh načel v tej zadevi

88. Sodišče meni, da so zdravniški dokaz in pritožnikove pritožbe na pristojne domače državne organe skupaj vsaj spodbudili utemeljen sum, da bi bile lahko pritožnikove poškodbe povzročene zaradi s prekomerno uporabo fizične sile. Kot take so njegove pritožbe pomenile utemeljen zahtevek in slovenski državni organi so bili tako dolžni voditi učinkovito preiskavo.

89. Zdi se, da sta v konkretnem primeru edino preiskavo pritožnikovih navedb opravila slovenjegraška policija in MNZ, to je prav državna organa, ki so jima policisti, ki so pritožniku povzročili poškodbe, organizacijsko pripadali in jima bili hierarhično podrejeni. Glede temeljitosti te preiskave se ugotavlja, da v okviru gradiva, predloženega Sodišču, ni dokaza, ki bi dokumentiral kakršnekoli konkretne ukrepe, ki bi jih za preiskavo pritožnikovih navedb izvedla policija ali MNZ. Nadalje, ker so bile uradne osebe, ki so vodile preiskavo, podrejene isti vodstveni hierarhiji kot tiste uradne osebe, ki so bile predmet preiskave, se pojavlja resen dvom glede njihove sposobnosti, da opravijo neodvisno preiskavo (glej smiselno Oğur proti Turčiji [GC], št. 21594/93, 91. točka, ECHR 1999-III).

90. Sodišče nadalje ugotavlja, da je bila nenazadnje Državna tožilka dolžna zagotoviti učinkovito preiskavo pritožnikovih pritožb (glej 57. točko zgoraj). V skladu z ZKP je bila Državna tožilka, potem ko se je seznanila s pritožnikovo navedbo in njegovimi zdravniškimi izvidi, dolžna zagotoviti izvedbo predhodne preiskave in pridobitev potrebnih dokazov, kot je ugotovitev identitete domnevnih storilcev. Nadalje Državne tožilke ni zavezovala pravna kvalifikacija domnevnega kaznivega dejanja kot je navedeno v pritožnikovi kazenski ovadbi, temveč je bila dolžna sprožiti kazenski pregon in zahtevati preiskovalna dejanja, če je obstajal utemeljen sum, da so policisti s pritožnikom grdo ravnali, pri čemer bi tako ravnanje pomenilo kaznivo dejanje v skladu z 270. členom slovenskega Kazenskega zakonika (53., 54., 57. in 62. točka zgoraj).

V konkretni zadevi pa ravnanje Državne tožilke tudi ni bilo dovolj transparentno in ni dajalo vtisa neodvisnosti (glej smiselno McKerr proti Združenemu Kraljestvu, št. 28883/95, 131. točka, ECHR 2001-III, in Hugh Jordan proti Združenemu Kraljestvu, št. 24746/94, 1213. točka, ECHR 2001-III (izvlečki)). V zvezi s tem Sodišče ugotavlja, da je imela Državna tožilka za svojo odločitev, da bo pritožnikovo kazensko ovadbo zavrgla, podlago zgolj v poročilih, ki sta jih predložila policija in MNZ. V teh poročilih pa ni bilo podatkov o opravljenih preiskovalnih dejanjih (glej smiselno Mahmut Kaya proti Turčiji, št. 22535/93, 105. točka, ECHR, 2000-III). Razen tega Državna tožilka ni storila nobenih neodvisnih korakov kot so na primer, razgovor s pritožnikom in vpletenim policistom, odreditev forenzične preiskave pritožnikovih poškodb, preverjanje uporabe naprav za elektrošok itd. (glej, nasprotno, Berliński proti Poljski, št. 27715/95 in 30209/96, 69. in 70. točka, z dne 20. junija 2002). Nič ne kaže na to, da bi bila pripravljena na kakršenkoli način podrobno pregledati poročilo o dogodku, ki sta dala policija in MNZ.

91. Razen tega je pritožnik v postopku zoper njega, ki se je nanašal točno na isti dogodek, še nadalje zatrjeval, da so z njim grdo ravnali, in se je skliceval na zdravniške izvide, ki so bili tudi del spisa (39. točka zgoraj). Po domačem pravu sta bila Državna tožilka in preiskovalni sodnik še naprej dolžna preiskati pritožnikovo navedbo. Oba sta imela možnost popraviti pritožnikove ovadbe (glej smiselno Balogh proti Madžarski (odločba), citirana zgoraj). Ker sta se zavedala pritožnikovih navedb, podprtih z zdravniškimi potrdili, bi bila lahko pridobila druge dokaze, da bi preverila verodostojnost različice dejstev, ki jih je navedla policija, in bi bila vsaj lahko ugotovila identiteto zadevnih uradnih oseb. Državna tožilka je imela možnost z vidika kateregakoli novega dokaza, kot so morebitna pričanja uradnih oseb, ki so domnevno grdo ravnale s pritožnikom, zahtevati, da se opravijo preiskovalna dejanja v zvezi s pritožnikovimi navedbami (glej 57., 59. in 62. točko zgoraj). Toda nič od tega ni bilo storjenega. Dne 17. marca 1998 je preiskovalni sodnik preiskavo zaključil kljub dejstvu, da niso bili storjeni nobeni resni koraki z namenom, da se preizkusijo pritožnikove

navedbe (43. in 61. točka zgoraj). Pozneje je bila zoper pritožnika vložena obtožnica.

92. Sodišče šteje še posebej za sporno, da so uradne osebe, ki so uporabile fizično silo zoper pritožnika, niso bile niti identificirane, kaj šele zaslišane med preiskovanjem pritožnikovih ovadb niti v postopku zoper njega (glej točke 106-109 spodaj). V zvezi s tem se ugotavlja, da je Državna tožilka brez kakršnekoli obrazložitve opredelila tri uradne osebe za "obtožene" (35. točka zgoraj) kljub dejstvu, da je pritožnik v svoji kazenski ovadbi navedel, da dve od njiju (D.P. in J.K.) z njim nista imeli nobenega fizičnega stika in da nista bili vpleteni v domnevno grdo ravnanje (glej 29. točko zgoraj). Za tretjo uradno osebo – vodjo specialne enote (M.J.) – je bilo v postopkih zoper pritožnika potrjeno, da tudi ta uradna oseba ni bila med tistimi, ki bi zoper njega uporabili fizično silo (48. točka zgoraj); dejstvo, ki bi ga bila Državna tožilka lahko preverila, preden je prišla do nasprotnega zaključka.

93. Končno je bila preiskava tudi zavlačevana. Minilo je več kot leto in pol, preden je Državna tožilka zavrgla kazensko ovadbo, medtem ko ni bilo storjenega nič pomembnega za preiskavo okoliščin dogodka (28. do 34. točka zgoraj).

94. Glede na povedano Sodišče ni mnenja, da je bila preiskava, opravljena v konkretni zadevi, temeljita, kot to zahteva 3. člen Konvencije. V zvezi s tem se Sodišče spominja, da je bila podobna preiskava že deležna kritike Sodišča v primeru Rehbock proti Sloveniji (št. 29462/95, 74. točka, ECHR 2000-XII). Vrh tega se je ta zadeva nanašala na isto policijsko enoto – slovenjegraško policijo.

95. Zato Sodišče, v nasprotju z navedbami Vlade (71. točka zgoraj), meni, da je edini način, da se v danih okoliščinah stanje popravi, v tem, da se uvede učinkovita uradna preiskava. V zvezi s tem Sodišče pozdravlja odločbo Ustavnega sodišča z dne 6. junija 2006 (66. točka zgoraj). Kljub temu Sodišče ponovno poudarja, da mora biti preiskava, če naj bo učinkovita, sposobna voditi v identifikacijo in morebitno kaznovanje odgovornih (glej smiselno Egmez, citirano zgoraj, 72. točka).

V konkretni zadevi, pod pogojem, da so državni organi opravili svoje dolžnosti, kot zahtevata 3. člen Konvencije in ustrezna domača zakonodaja (glej 57. do 59. točka zgoraj), bi kazenska ovadba in tudi pritožnikove ponovne navedbe v okviru kazenskih postopkov v zvezi z istim dogodkom normalno privedle do tega rezultata. Toda, kot je Sodišče ugotovilo zgoraj, v konkretni zadevi državni organi niso ukrepali tako kot je treba. Tako preiskava ni dala nobenih otipljivih rezultatov, celo ne imen domnevnih storilcev. V takih okoliščinah se od pritožnika ne bi moglo zahtevati, da bi začel subsidiarni pregon, ki bi bil imel enak cilj kot kazenska ovadba in ni imel nobene možnosti za uspeh. Pritožnik pa tudi ni bil dolžan sprožiti civilnega odškodninskega postopka (glej smiselno H.D. proti Poljski (odločba), št. 33310/96, z dne 7. junija 2001, Wojcik proti Poljski, št. 26757/95, odločba Komisije z dne 7. julija 1997, DR 90, str. 24, in Krastanov, citirano zgoraj, 60. točka). Kot je bilo poudarjeno zgoraj, čeprav bi bil pritožnik poskušal to storiti, Sodišče ni prepričano, da bi obstajala kakršnakoli razumna možnost za uspeh (glej smiselno Gül, citirano zgoraj, 95. točka). Statistični podatki, ki jih je predložila Vlada, ne vsebujejo ničesar, kar bi Sodišče vodilo k drugačnemu zaključku.

96. Sodišče meni, da si je pritožnik s tem, ko je prejel odločitev z dne 17. marca 1998 (43. točka zgoraj) in se je soočil z obtožbami zoper njega in z očitno nedejavnostjo državnih organov v zvezi z njegovimi navedbami glede grobosti policije, razumljivo ustvaril mnenje, da bi bilo zanj za ustrezno obravnavo njegovih navedb nesmiselno čakati do konca kazenskega postopka. S tem, ko je dal vlogo na Komisijo dne 22. julija 1998, to je pred zaključkom kazenskega postopka zoper njega in v roku šestih mesecev po zaključku kazenske preiskave zoper njega, je pritožnik v okoliščinah konkretnega primera ustregel določbi o šestmesečnem roku (glej Murat Demir proti Turčiji, št. 42579/98, 29. in 30. točka, z dne 2. marca 2006, Laçin proti Turčiji, št. 23654/94, odločba Komisije z dne 15. maja 1995, DR 81-B, str. 31, in Selmouni, citirano zgoraj, 76 do 81. točka).

97. Zato Sodišče zavrača predhodne ugovore Vlade (71. do 79. točka zgoraj) in šteje, da je šlo za kršitev 3. člena, ker državni organi niso izvedli temeljite in učinkovite preiskave pritožnikove verodostojne navedbe, da je policija z njim grdo ravnala.

(b) Glede domnevnega grdega ravnanja

(i) Splošna načela

98. Sodišče ponovno poudarja, da v zvezi z osebo, ki ji je bila odvzeta prostost, uporaba fizične sile, ki ni bila izrecno potrebna zaradi njenega vedenja, zmanjšuje človekovo dostojanstvo in načeloma pomeni kršitev pravice iz 3. člena (Ribitsch proti Avstriji, sodba z dne 4. decembra 1995, Series A, št. 336, str. 26, 38. točka, in Krastanov, citirano zgoraj, 53. točka).

Zahteve po preiskavi in nedvomne težave pri borbi proti kriminalu ne morejo upravičiti omejevanja varstva, ki se zagotavlja v zvezi s telesno integriteto posameznikov (Ribitsch, citirano zgoraj, 38. točka). V zvezi s tem Sodišče poudarja, da 3. člen zagotavlja eno izmed temeljnih vrednot demokratične družbe. Tudi v najtežjih okoliščinah, kot je borba proti terorizmu ali organiziranemu kriminalu, Konvencija v absolutnem smislu prepoveduje mučenje ali nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje, ne glede na vedenje žrtve (glej Chahal proti Združenemu Kraljestvu, sodba z dne 51. novembra 1996, Reports 1996-V, str. 1855, 79. točka, in Assenov in drugi, citirano zgoraj, 93. točka).

99. Navedbe o grdem ravnanju je treba podpreti z ustreznimi dokazi. Da bi ta dokaz presodilo, Sodišče sprejema dokazno merilo "brez razumnega dvoma", vendar dodaja, da je tak dokaz lahko posledica sobivanja dovolj močnih, jasnih in skladnih sklepanj ali podobnih neizpodbitih domnev o dejstvu (Labita, citirano zgoraj, 121. točka). Sodišče je v več primerih ugotovilo, da kadar je oseba poškodovana, ko ji je odvzeta prostost ali je pod policijskim nadzorom, vsaka taka poškodba spodbudi močno domnevo, da so s tako osebo grdo ravnali (Corsacov, citirano zgoraj, 55. točka, in Bursuc proti Romuniji, št. 42066/98, 80. točka, z dne 12. oktobra 2004). Država je dolžna prepričljivo pojasniti, kako so bile povzročene poškodbe; v nasprotnem primeru nastane se odpre jasno vprašanje po 3. členu Konvencije (Selmouni, citirano zgoraj, 87. točka, in Ribitsch, citirano zgoraj, 34. točka).

100. V primerih, ko je potekal domač postopek, Sodišče ni dolžno s svojo presojo dejstev nadomestiti presojo domačih sodišč in praviloma so ta sodišča dolžna sama presoditi dokaze (Klaas proti Nemčiji, sodba z dne 22. septembra 1993, Series A, št. 269, str. 17, 29. točka). Čeprav ugotovitve domačih sodišč Sodišča ne zavezujejo, morajo biti v normalnih okoliščinah podani kogentni elementi, ki omogočajo odstopanje od dejanskih ugotovitev, do katerih so prišla ta sodišča (glej Klaas, citirano zgoraj, str. 18, 30. točka). Če gre za navedbe po 2. in 3. členu Konvencije, pa mora Sodišče opraviti posebej temeljit pregled (glej smiselno Ribitsch, citirano zgoraj, str. 24, 32. točka).

(ii) Uporaba teh načel v tej zadevi

101. Nesporno je, da so pritožnikove poškodbe, kot je prikazano v zdravniških izvidih, nastale z uporabo fizične sile s strani policije.

102. Sodišče pripominja, da pritožnik ni bil poškodovan v slučajni akciji, ki bi lahko imela za posledico nepričakovan razvoj dogodkov, zaradi katerih bi bila policija lahko poklicana, da reagira brez predhodne priprave (Rehbock, citirano zgoraj, 72. točka). Kljub zatrjevanju Vlade, da je bil pritožnik najprej pridržan zaradi vožnje z veliko hitrostjo, gradivo v spisu kaže, da je bil policijski postopek zoper pritožnika del organizirane akcije proti dejavnosti lokalne kriminalne združbe (21. do 25. točka zgoraj). V postopek je bilo vpletenih okrog 15 uradnih oseb; okrog deset izmed njih je bilo pripadnikov specialne enote. Po ugotovitvah domačega sodišča nihče izmed njih ni bil v dogodku poškodovan (48. točka zgoraj).

103. Tako je očitno, da so oborožene uradne osebe po svojem številu jasno prevladale nad pritožnikom, ki je bil sam in, po podatkih iz spisa, med postopkom ni nosil orožja ali dajal vtisa, da bi ga nosil. Vendar je res, da se je dogodek zgodil zvečer na oddaljeni lokaciji. Po pritožnikovih navedbah sta bili dve osebi, ki nista bili policista, priči dogodku od daleč. Toda prič, ki so potrdile pritožnikove navedbe, domači državni organi niso šteli za verodostojne (glej 48. točko zgoraj).

104. Tako Vlada še naprej ostaja dolžna s prepričljivimi razlogi dokazati, da uporaba fizične sile, ki je imela za posledico številne poškodbe pritožnika (27. točka zgoraj), ni bila prekomerna (glej smiselno Rehbock, citirano zgoraj, 72. točka).

105. Vlada ni storila nič drugega, kot da se je sklicevala na dvoje poročil, ki so ju predložili neposredni vodje enot, vpletenih v ta dogodek – poročilo MNZ z dne 15. novembra 1995 in poročilo slovenjegraške policije z dne 5. februarja 1996 (glej 81. točko zgoraj). Iz teh poročil izhaja, da je bila uporaba fizične sile zoper pritožnika zakonita in potrebna, da bi zagotovili njegovo izpolnitev policijskih ukazov. Ta poročila, ki so pomenila podlago za odločitev Državne tožilke glede zavrnitve pritožnikove kazenske ovadbe (35. točka zgoraj), ne navajajo, na katerih podatkih in dokazih temeljijo. Iz njih ni razvidno, da bi njuni avtorji pritožnika, morebitne priče ali neposredno vpletene uradne osebe sploh zaslišali (glej 89. točko zgoraj).

106. V kazenskem postopku zoper njega je pritožnik izpodbijal obtožbo glede "preprečevanja uradnega dejanja uradni osebi" z utemeljitvijo, da so uradne osebe z njim grdo ravnale (39. točka zgoraj). V tem postopku so trditve

uradnih oseb, ki so uporabile fizično silo zoper pritožnika, ostale nepreverjene. Glede količine in narave pritožnikovih poškodb z vidika različnih verzij o tem, kaj se je zgodilo ob zadevnem dogodku, ni bila opravljena nobena presoja. Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu je dne 22. februarja 2001 kljub temu ugotovilo, da se je pritožnik med drugim fizično upiral uradnim osebam (48. točka zgoraj).

107. Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu je v svoji sodbi na kratko omenilo, da zaradi varstva njihovih osebnih podatkov kot pripadnikov specialne enote zadevne osebe niso bile zaslišane (48. točka). Sodišče je presenečeno nad tem argumentom, ki ni bil podprt z nobenim drugim pojasnilom Okrožnega sodišča v Slovenj Gradcu, niti s pojasnilom Vlade.

108. V zvezi s tem Sodišče ugotavlja, da bi bilo zaradi varstva njihove anonimnosti treba najprej ugotoviti identiteto pripadnikov specialne enote. Toda Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu, ki očitno niti ni poznalo točnega števila zadevnih uradnih oseb, je navedlo, da identiteta teh uradnih oseb ni bila ugotovljena. Razen tega, čeprav bi bila identiteta teh uradnih oseb ugotovljena, in pod predpostavko, da bi bilo varstvo njihove anonimnosti utemeljeno, to ne pomeni, da bi bil sodnik lahko z njimi opravil razgovor in jih zaslišal z ustreznim varovanjem njihove varnosti in pritožnikovih pravic do obrambe (Birutis in drugi proti Litvi, št. 47698/99 in 48115/99, 30. točka, z dne 28. marca 2002, in Kostovski proti Nizozemski, sodba z dne 20. novembra 1989, Series A, št. 166, 43. točka). Sodišče ni mnenja, da bi se moralo spuščati v vprašanje, ali je bila ta možnost predvidena v tedanji slovenski zakonodaji (glej smiselno Vasilescu proti Romuniji, sodba z dne 22. maja 1998, Reports 1998-III, 39. točka). Njegova funkcija je omejena na ugotavljanje, ali je v tej zadevi kršena pravica gospoda Matka po 3. členu.

109. Torej Sodišče meni, da je bilo zaslišanje v zvezi z poročilom o dogodkih s strani ustreznega pripadnika specialne enote ključnega pomena za pravilno ugotavljanje dejstev, ki so se neposredno nanašala na nujnost in sorazmernost uporabe fizične sile zoper pritožnika, in za opredelitev do vprašanja, ali je bil pritožnik deležen ravnanja v nasprotju s 3. členom (glej smiselno Hugh Jordan, citirano zgoraj, 127. točka, in nasprotno, Bubbins proti Združenemu Kraljestvu, št. 50196/99, 157. točka, ECHR 2005 - ...). Kot že v prejšnjih primerih (glej na primer Kostovski, citirano zgoraj, 44. točka), Sodišče ne podcenjuje pomena borbe zoper organizirani kriminal. Seveda pa Sodišče pripominja, da v konkretni zadevi ni bilo mogoče razumeti, da bi odsotnost zaslišanja uradnih oseb, ki so s pritožnikom domnevno grdo ravnale, lahko služila temu ali kateremukoli drugemu zakonitemu interesu.

110. Četudi bi sprejelo dejstvo, da pritožnik ni hotel izpolniti nekaterih policijskih ukazov in da so imele uradne osebe od vsega začetka pooblastilo za uporabo fizične sile v skladu s 54. členom ZNZ, Sodišču, upoštevajoč gornje ugotovitve, ni jasno, na kakšni podlagi so se domači državni organi prepričali, da fizična sila, uporabljena zoper pritožnika, ni bila prekomerna. Tudi pojasnilo Vlade, ki temelji zgolj na tej – uradni – verziji dogodkov, Sodišča ne more prepričati.

111. Posledično, upoštevajoč pritožnikove vztrajne navedbe, podprte z zdravniškimi izvidi, in upoštevajoč okoliščine, v katerih je pritožnik utrpel poškodbe (102. in 103. točka zgoraj), Sodišče meni, da Vlada ni predložila prepričljivih ali verodostojnih argumentov, ki bi zagotavljali podlago za

pojasnjevanje ali utemeljevanje stopnje fizične sile, ki je bila uporabljena zoper pritožnika.

112. Sodišče zato zaključuje, da je država po 3. členu odgovorna za nečloveško in ponižujoče ravnanje s pritožnikom v policijskem postopku.

Ker je Sodišče prišlo do tega zaključka in ker se ne more opredeliti, ali je nezmožnost ugotavljanja dejstev glede uporabe elektrošoka posledica pomanjkanja ustrezne preiskave ali ne, Sodišče meni, da pritožnikovih navedb v tem pogledu ni treba preizkusiti (Ay proti Turčiji, št. 30951/96, 58. točka, z dne 22. marca 2005).

III. DOMNEVNA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 5. ČLENA KONVENCIJE

113. Pritožnik je zatrjeval, da je bilo njegovo pridržanje nezakonito, v nasprotju s 5. členom Konvencije, ki glede tega določa:

"Vsakdo ima pravico do prostosti in osebne varnosti. Nikomur se ne sme odvzeti prostosti, razen v naslednjih primerih in v skladu s postopkom, ki je predpisan z zakonom:

...

c) zakonit odvzem prostosti, ki je potreben zato, da bi osebo privedli pred pristojno sodno oblast ob utemeljenem sumu, da je storila kaznivo dejanje, ali kadar je to utemeljeno nujno zato, da bi preprečili storitev kaznivenga dejanja ali beg po storjenem kaznivem dejanju;

..."

114. Vlada je podala predhodne ugovore glede neizčrpanja domačih pravnih sredstev in glede neizpolnjevanja določbe o šestmesečnem roku v skladu s 35. členom Konvencije. Po mnenju Vlade bi si moral pritožnik prizadevati sprožiti kazenski postopek kot subsidiarni tožilec in bi bil moral vložiti premoženjsko-pravni zahtevek. Njegov odvzem prostosti je bil vsekakor zakonit.

Po drugi strani je pritožnik zatrjeval, da pravna sredstva, na katera se je sklicevala Vlada, v njegovem primeru niso bila učinkovita.

115. Sodišče ugotavlja, da so bili v njegovi odločbi o dopustnosti z dne 8. julija 2004 predhodni ugovori pridruženi bistvu zadeve.

116. Kar zadeva uporabo fizične sile zoper pritožnika, Sodišče ugotavlja, da pritožnikov argument pomeni preoblikovanje njegove zadeve po 3. členu Konvencije. Upoštevajoč podlago, s katero je utemeljil kršitev bistvenega vidika 3. člena (101. do 112. točka zgoraj), Sodišče zaključuje, da se v zvezi s tem ne postavlja ločeno vprašanje po 1. odstavku 5. člena Konvencije. Glede preostalih vprašanj v zvezi z zakonitostjo pritožnikovega odvzema prostosti ter poznejšega pripora pod policijskim varstvom meni, da je treba navedene ugovore ločiti od bistva zadeve in jih obravnavati na tem mestu.

117. Sodišče meni, da četudi bi sprejelo pritožnikov argument, da ni imel učinkovitega pravnega sredstva po slovenskem pravu, s katerim bi izpodbijal razloge za njegov odvzem prostosti in pridržanje, je treba pritožbo zavreči, ker ni v skladu z določbo o šestmesečnem roku.

118. Sodišče ponovno poudarja, da če v domačem pravu niso na voljo učinkovita pravna sredstva, šestmesečni rok začne praviloma teči od datuma

dejanja, ki je predmet pritožbe, ali od datuma, ko se je tega dejanja pritožnik prvič zavedel (glej na primer Arslan proti Turčiji (odločba), št. 36747/02, z dne 21. novembra 2002). V konkretni zadevi je bil pritožnik izpuščen iz policijskega varstva dne 6. aprila 1995 ob približno pol enih ponoči. Ob upoštevanju, da ni imel učinkovitih pravnih sredstev glede njegove pritožbe, bi bil zato moral vložiti pritožbo na Komisijo v šestih mesecih po njegovi izpustitvi, to je najpozneje 6. oktobra 1995. Vsekakor, upoštevajoč, da je bil rezultat preiskave po njegovi kazenski ovadbi relevanten za učinkovitost morebitnega civilnega postopka v zvezi s premoženjsko-pravnim zahtevkom, bi se moral pritožiti na Komisijo v šestih mesecih po prejemu odločitve Državne tožilke, s katero je zavrгла njegovo kazensko ovadbo; to je najpozneje 22. julija 1997 (Lacin, odločba Komisije, citirana zgoraj).

119. Zato Sodišče dopušča ugovor Vlade glede preostalega dela kazenske ovadbe po prvem odstavku 5. člena zaradi neskladnosti z določbo o šestmesečnem roku in zato ne more upoštevati bistva zadeve po prvem odstavku 5. člena Konvencije.

IV. DOMNEVNA KRŠITEV 6. ČLENA KONVENCIJE

120. Pritožnik se je v bistvu pritožil zaradi predolgega trajanja postopka glede zadevnega dogodka.

Kolikor pride v poštev, prvi odstavek 6. člena Konvencije določa:

" Vsakdo ima pravico, da o njegovih.... kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega...v razumnem roku odloča.... sodišče..."

1. Postopek v zvezi s pritožnikovo kazensko ovadbo

121. Pritožnik je trdil, da so bili državni organi, ki so obravnavali njegove navedbe o grdem ravnanju, neopravičljivo nedejavni. Vlada je na drugi strani trdila, da Državne tožilke, ki je obravnavala obe kazenski ovadbi, eno s strani pritožnika in eno zoper njega, ni mogoče grajati zaradi neukrepanja v razumnem roku.

122. Ne glede na vprašanje primernosti 6. člena za postopek v zvezi z pritožnikovo kazensko ovadbo (glej Perez proti Franciji, [GC], št. 47287/99, 70. točka, ECHR 2004-I), Sodišče ugotavlja, da je ta pritožba neločljivo povezana s splošnejšo pritožbo glede načina, s katerim so preiskovalni organi obravnavali pritožnikove trditve. V skladu z njegovim stališčem v odločbi o dopustnosti z dne 8. julija 2004 Sodišče meni, da te pritožbe ni treba obravnavati ločeno, upoštevajoč njegovo prejšnjo ugotovitev, da državni organi niso izpolnili procesnih zahtev 3. člena (88. do 97. točka zgoraj).

2. Kazenski postopek zoper pritožnika

123. Pritožnik se je nadalje pritoževal glede trajanja kazenskega postopka zoper njega. Navedel je, da so pretekla več kot štiri leta med zadevnimi dogodki in sodbo na prvostopenjskem sodišču. Po njegovem mnenju take zamude ni mogoče pripisovati njemu.

124. Vlada se je sklicevala na ne-izčrpanje domačih pravnih sredstev.

125. Sodišče ugotavlja, da je ta zadeva podobna zadevam Belinger in Lukenda (glej Belinger proti Sloveniji (odločba), št. 42320/98, z dne 2. oktobra 2001, in Lukenda proti Sloveniji, št. 23032/02, z dne 6. oktobra 2005). V navedenih primerih je Sodišče zavrnilo ugovor Vlade glede neizčrpanja domačih pravnih sredstev, ker je menilo, da so bila pravna sredstva z vidika zatrjevanega predolgega trajanja postopka neučinkovita. V tej konkretni zadevi Sodišče ugotavlja, da Vlada ni predložila nobenih prepričljivih argumentov, zaradi katerih bi morale Sodišče to zadevo obravnavati drugače, kot izhaja iz ustaljene sodne prakse.

126. Glede roka, ki ga je treba upoštevati, Sodišče poudarja, da ta rok nujno začne teči na dan, ko je oseba obtožena, saj sicer ne bi bilo mogoče opredeliti pojma obtožbe v smislu Konvencije (Neumeister proti Avstriji, sodba z dne 27. junija 1968, Series A, št. 8, str. 41, 18. točka). "Obtožba" se za namen prvega odstavka 6. člena lahko opredeli kot "uradno obvestilo posamezniku s strani pristojnega organa o domnevni storitvi kaznivega dejanja", definicija, ki ustreza tudi preizkusu, ali je bilo "stanje [osumljenca] občutno prizadeto" (Deweer proti Belgiji, sodba z dne 27. februarja 1980, Series A, št. 35, str. 24, 46. točka).

127. V konkretni zadevi Sodišče meni, da je bil pritožnik obtožen, v smislu prvega odstavka 6. člena, dne 17. januarja 1997, to je na dan, ko je Državna tožilka zahtevala uvedbo kazenske preiskave zoper njega. Sodišče ugotavlja, da niso bili podani nobeni argumenti, ki bi kazali na kakršnakoli predhodna dejanja, ki bi bila negativno vplivala na pritožnikovo stanje. Sodišče nadalje navaja, da se je kazenski postopek zoper pritožnika končal dne 11. oktobra 2001 (50. točka zgoraj). Torej je relevantno obdobje trajalo približno štiri leta in devet mesecev.

128. Glede razumnosti trajanja tega postopka sodišče poudarja, da ga je treba presojeti z vidika posebnih okoliščin zadeve in ob upoštevanju kriterijev, ki jih je določila sodna praksa Sodišča, zlasti kompleksnost zadeve in vedenje pritožnika ter državnih organov, ki so obravnavali zadevo, kot tudi, kakšno je bilo tveganje za pritožnika (glej med drugimi državnimi organi, Klamecki proti Poljski, št. 25415/94, 87. točka, z dne 28. marca 2002).

129. V konkretni zadevi so edine zamude v postopku nastopile v med zaključkom kazenske preiskave dne 17. marca 1998 in vložitvijo obtožnice dne 28. decembra 1998 ter med zavrženjem pritožnikovega ugovora z dne 16. februarja 1999 in prvim narokom v zadevi dne 13. septembra 1999. Sodišče pa ugotavlja, da je bila kazenska preiskava v zadevi zoper pritožnika zaključena v približno treh mesecih. Potem, ko je bil pritožnikov ugovor zoper obtožnico zavržen v manj kot enem mesecu, so sodišča zadevo obravnavala na štirih stopnjah v obdobju dveh let in osmih mesecev.

130. Glede na skupno trajanje postopka in upoštevajoč svojo sodno prakso o tem vprašanju Sodišče ugotavlja, da v pritožnikovi zadevi postopek ni trajal dlje od razumnega roka v smislu prvega odstavka 6. člena Konvencije.

V. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

131. Člen 41 Konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Škoda

132. Pritožnik je trdil, da je zaradi dogodka, ki je predmet pritožbe, izgubil svoj posel in vse priložnosti za ustrezno zaposlitev. V zvezi s tem je zahteval 33.600 evrov (EUR) kot premoženjsko škodo. Za fizične in duševne bolečine, ki jih utrpel zaradi tega, ker je policija z njim grdo ravnala, je pritožnik zahteval 30.000 evrov (EUR).

133. Vlada je trdila, da bi morala biti ugotovitev kršitve sama po sebi zadostno zadoščenje za pritožnika.

134. Glede premoženjske škode Sodišče ne more ugotoviti nobene vzročne zveze med ugotovljeno kršitvijo in zatrjevano premoženjsko škodo; zato zahtevek zavrača. Glede nepremoženjske škode Sodišče meni, da je mogoče utemeljeno šteti, da je pritožnik utrpel nepremoženjsko škodo zaradi stiske in trpljenja, ker je policija z njim grdo ravnala. Iz naslova pravičnosti je Sodišče pritožniku prisodilo 10.000 evrov (EUR).

B. Stroški in izdatki

135. Pritožnik je zahteval 400 evrov (EUR) za stroške, ki jih je plačal v domačih postopkih zoper njega, in 2.500 evrov (EUR) za pravno zastopanje v domačih postopkih, ne da bi pri tem podrobneje opredelil svoj zahtevek. Nadalje je zahteval 50 evrov (EUR) za stroške v zvezi s korespondenco s sodiščem in 4.345 evrov (EUR) za stroške prevoda, od katerih je bilo 3.310 evrov (EUR) porabljenih za prevod Konvencije, preostalo pa za prevod korespondence.

136. Vlada o tem vprašanju ni dala svojega mnenja.

137. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povračila svojih stroškov in izdatkov le v primeru, če se dokaže, da so dejansko nastali in bili neizogibni in da je njihova višina razumna. Sodišče ob upoštevanju razpoložljivih podatkov in navedenih kriterijev v obravnavani zadevi zavrže zahtevek za stroške in izdatke v domačih postopkih in meni, da je razumno prisoditi 1.000 evrov (EUR) za postopke pred Sodiščem.

C. Zamudne obresti

138. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, tej pa se dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *Razsodi*, da je bil kršen 3. člen Konvencije zato, ker državni organi niso opravili učinkovite preiskave glede pritožnikovih navedb, da je policija z njim grdo ravnala;
2. *Razsodi*, da je bil kršen 3. člen Konvencije v zvezi s pritožnikovimi navedbami, da je policija z njim grdo ravnala;
3. *Razsodi*, da ni treba upoštevati pritožnikovih pritožb glede uporabe fizične sile med policijskim postopkom po prvem odstavku 5. člena Konvencije;
4. *Dopusti* predhodni ugovor Vlade glede zakonitosti odvzema prostosti in pridržanja pritožnika (prvi odstavek 5. člena);
5. *Razsodi*, da ni treba upoštevati pritožnikove pritožbe glede trajanja postopka, ki je sledil njegovi kazenski ovadbi po prvem odstavku 6. člena Konvencije;
6. *Razsodi*, da glede trajanja kazenskega postopka zoper pritožnika ni bil kršen prvi odstavek 6. člena Konvencije;
7. *Razsodi*
 - (a) da mora tožena država plačati pritožniku v treh mesecih od datuma, ko postane sodba dokončna, v skladu z drugim odstavkom 44. člena Konvencije, 10.000 EUR (deset tisoč evrov) za nepremoženjsko škodo in 1.000 EUR (tisoč evrov) za stroške in izdatke, ter morebitni davek, ki bi ga bilo treba plačati;
 - (b) da se po izteku navedenih treh mesecev pa do poplačila plačuje na navedene zneske linearna obrestna mera po stopnji, enaki mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke v obdobju zamude, tej pa se dodajo tri odstotne točke;
8. *Zavrne* preostale pritožnikove zahteve po pravičnem zadoščenju.

Sestavljeno v angleškem jeziku in odpravljeno v pisni obliki dne 2. novembra 2006, v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Vincent Berger
Vodja sodne pisarne

John Hedigan
Predsednik